Marksist
Sınıf Mücadelesinde Tutum

Komünist Manifesto'nun Doksanıncı Yıldönümü

Lev Troçki

Komünist Manifesto'nun Doksanıncı Yıldönümü, 30 Ekim 1937

Çeviri Tarihi: Mart 1993

Komünist Parti Manifestosu'nun yüzyılını doldurmasına on yıl kaldığına inanmak doğrusu çok güç! Dünya yazınındaki her şeyden daha üstün bir deha sergileyen bu kitapçık, bugün bile tazeliğiyle bizleri hayretler içinde bırakıyor. En önemli bölümleri sanki dün yazılmış gibi. Hiç kuşku yok ki, genç yazarlar (Marx yirmi dokuz, Engels yirmi yedisindeydi), geleceğe bakarken kendilerinden önceki ve belki de kendilerinden sonraki herkesten çok daha uzak görüşlüydüler.

1872 baskısına yazdıkları ortak Önsözde, Marx ve Engels, *Manifesto*'daki ikincil önemdeki bazı pasajların eskimiş olmalarına rağmen, araya giren yirmi beş yıllık dönem boyunca artık tarihsel bir doküman haline geldiğinden, orijinal metni değiştirme hakkını kendilerinde bulmadıklarını dile getirmişlerdir. O zamandan bu yana altmış beş yıl daha geçti. *Manifesto*'daki bazı yalıtık pasajlar da sonradan tarihe karıştı. Biz bu Önsözde, *Manifesto*'daki düşüncelerden hem günümüzde dahi tüm gücünü koruyanları, hem de önemli derecede değişiklik ya da geliştirme gerekenleri kısaca ele almaya çalışacağız.

1. Marx tarafından keşfedilen ve çok kısa bir süre sonra *Manifesto*'da kusursuz bir beceriyle uygulanan materyalist tarih anlayışı, olayların sınavına ve düşman eleştiri rüzgârlarına bütünüyle dayanmıştır. Bugün bu kavrayış insan düşüncesinin en değerli araçlarından birini oluşturmaktadır. Tarihsel sürecin tüm diğer yorumlanışları bilimsel açıdan anlamlarını yitirmişlerdir. Şunu kesinlikle belirtebiliriz ki, bırakalım politikada devrimci bir militan olmayı, okur-yazar bir gözlemci olmak bile tarihin materyalist yorumlanışı özümlenmeden olanaksızdır.

2. *Manifesto*'nun birinci bölümü aşağıdaki sözlerle başlar: "Şimdiye kadarki tüm toplumların tarihi, sınıf mücadelelerinin tarihidir." Tarihin materyalist yorumlanışından çıkarılan bu en önemli sonuç, bu önerme, sınıf mücadelesinin gündemine hemen yerleşti. "Ortak refah", "ulusal birlik" ve "ebedi ahlâki doğrular"ın yerine tarihin itici gücü olarak maddi çıkar mücadelesini koyan bu teoriye karşı, özellikle gerici ikiyüzlüler, liberal doktrinerler ve idealist demokratlar tarafından haince saldırılar yöneltildi. Daha sonra bunlara bizzat işçi hareketi saflarından gelen revizyonistler, yani Marksizmi sınıf işbirliği ve sınıf uzlaşmacılığı ruhuyla gözden geçirmeyi ("revize etmeyi") savunanlar eklendi. Son olarak bizim zamanımızda aynı yol, pratikte Komünist Enternasyonal'in alçak epigonları ("Stalinistler") tarafından izlenmektedir: Halk Cephesi diye bilinen politika, bütünüyle sınıf mücadelesi yasalarının inkârından türemiştir. Bu arada tüm toplumsal çelişkileri en yüksek gerilim noktasına taşıyan ve aynı zamanda *Komünist Manifesto*'ya en yüksek *teorik* zaferini sağlayan şey kesinlikle emperyalizm çağının kendisidir.

3. Marx, toplumun iktisadi gelişiminde özel bir aşama olarak kapitalizmin anatomisini, tamamlanmış biçimiyle *Kapital*'de (1867) verir. Fakat daha *Komünist Manifesto*'da gelecekteki analizin ana hatları çok sağlam bir şekilde çizilmiştir: Emek gücüne, onun yeniden üretim maliyetine eşdeğer bir ödemenin yapılması; artı-değere kapitalistler tarafından el konması; toplumsal ilişkilerin temeli olarak rekabet; ara sınıfların, yani şehir küçük-burjuvazisi ve köylülüğün erimesi; refahın, bir kutupta, sayısı giderek azalan mülk sahiplerinin elinde yoğunlaşması ve diğer uçta proletaryanın sayısal olarak büyümesi ve sosyalist rejim için maddi ve politik önkoşulların hazırlanması.

4. *Manifesto*'nun, kapitalizmin işçilerin yaşam standartlarını düşürme ve hatta onları yoksullaştırma eğiliminde olduğu öngörüsü ağır bir eleştiri sağanağıyla karşılaştı. Papazlar, profesörler, bakanlar, gazeteciler, sosyal-demokrat teorisyenler ve sendika liderleri, yoksullaşma teorisi diye anılan bu teoriye karşı aynı cephede bir araya geldiler. Hepsi, sürekli olarak, işçi aristokrasisini proletarya diye yutturarak ya da geçici bir eğilimi sürekliymiş gibi göstererek emekçiler arasında refahın arttığına dair işaretler keşfettiler. Bu arada dünyadaki en güçlü kapitalist ülke olan ABD'de bile kapitalizm, milyonlarca işçiyi, federal, belediye ve özel hayır kurumlarınca geçimleri sağlanan yoksullar haline dönüştürmüştür.

5. Ticari ve iktisadi krizleri, daimi bir felaketler dizisi olarak gösteren *Manifesto*'ya karşı revizyonistler, tröstlerin ulusal ve uluslararası açıdan gelişiminin pazarı kontrol edeceğine ve krizleri aşamalı olarak ortadan kaldıracağına dair yeminler ettiler. Geçen yüzyılın sonu ve bu yüzyılın başı, gerçekten de kapitalizmin öylesine fırtınalı bir gelişimine tanık oldu ki, bu durum krizlerin sadece "arızi" tıkanmalar olarak görünmesine yol açtı. Ancak bu döneme bir daha geri dönülemez. Son tahlilde, yaşanan gerçeklik bu sorunda da Marx'ı haklı çıkardı.

6. "Modern devletin yönetimi, bütün burjuvazinin ortak işlerini yöneten bir komiteden başka bir şey değildir." Sosyal demokrasinin liderlerinin bir gazetecilik paradoksu gözüyle baktıkları bu kısa, özlü formül, gerçekte yegâne bilimsel devlet teorisini içermektedir. Bernstein ve Kautsky'nin sandıkları gibi, burjuva tipi demokrasi, hiç de öyle herhangi bir sınıf içeriğiyle doldurulabilecek boş bir torba değildir. Burjuva demokrasisi yalnızca burjuvaziye hizmet edebilir. "Halk Cephesi" hükümeti, buna ister Blum ya da Chautemps, isterse Caballero ya da Negrin başkanlık etsin, "bütün burjuvazinin ortak işlerini yöneten bir komite"den başka bir şey değildir. Bu "komite" ne zaman işleri yetersiz yönetirse, burjuvazi onu bir tekmede işten atar.

7. "Her sınıf mücadelesi politik bir mücadeledir." "Proleterlerin bir sınıf olarak örgütlenmeleri, sonuçta onların bir politik parti olarak örgütlenmeleridir." Bir tarafta sendikalistler diğer yanda anarko-sendikalistler uzun bir süre –ve hâlâ da öyle yapmaya çalışıyorlar– bu tarihsel yasaları anlamaktan kaçındılar. "Arı" sendikalizm, baş barınağı ABD'de ezici bir darbe yedi. Anarko-sendikalizm ise son kalesi İspanya'da ölümcül bir yenilgi aldı. *Manifesto* bu konuda da haklı çıktı.

8. Proletarya, burjuvazi tarafından oluşturulmuş çerçeve içerisinde iktidarı fethedemez. Komünistler, "amaçlarına, varolan tüm toplumsal koşulların zorla yıkılışıyla ulaşılabileceğini açıkça ilân ederler." Reformizm, *Manifesto*'nun bu önermesini, hareketin o zamanki olgunlaşmamışlığı ve demokrasinin yetersiz gelişimi temellerinde açıklamaya çalıştı. İtalyan, Alman ve çok sayıda diğer "demokrasiler"in

kaderleri göstermiştir ki, "olgunlaşmamışlık" reformistlerin kendi düşüncelerinin ayırt edici bir özelliğidir.

9. İşçi sınıfı, toplumun sosyalist dönüşümü için iktidarı kendi elinde öyle yoğunlaştırmalıdır ki, yeni düzene giden yolda önüne çıkan tüm politik engelleri paramparça edebilsin. "Egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya"; işte bu diktatörlüktür. Ancak aynı zamanda tek gerçek proletarya demokrasisidir de. Hareket alanı ve derinliği somut tarihsel koşullara bağlıdır. Sosyalist devrim yoluna giren devletlerin sayısı ne kadar fazla olursa, diktatörlük o kadar daha özgün ve daha esnek biçimler alır, işçi demokrasisi de o kadar geniş ve derin olur.

10. Kapitalizmin uluslararası gelişimi, proleter devrimin uluslararası karakterini önceden belirler. "En azından önde gelen uygar ülkelerin birleşik eylemi, proletaryanın kurtuluşunun ilk koşullarından birisidir." Kapitalizmin sonraki gelişimi, gezegenimizin hem "uygar" hem de "uygar olmayan" tüm bölgelerini öyle sıkı bir şekilde kaynaştırmıştır ki, sosyalist devrim sorunu bütünüyle ve kesin olarak bir dünya karakteri kazanmıştır. Sovyet bürokrasisi *Manifesto*'yu bu temel sorun açısından tasfiye etmeye çalışmıştır. Sovyet devletinin Bonapartist yozlaşması, tek ülkede sosyalizm teorisinin yanlışlığının kahredici bir örneğidir.

11. "Gelişimin akışı içerisinde sınıf farkları ortadan kalktığında ve tüm üretim bütün ulusun muazzam birliğinin elinde yoğunlaştığında, kamu iktidarı politik karakterini yitirecektir." Diğer bir deyişle; devlet sönümlenecektir. Toplum deli gömleğinden kurtulmuş olacaktır. Bu, sosyalizmden başka bir şey değildir. Bunun tersi teoremse şudur: SSCB'de devlet baskısının ürkütücü boyutlara ulaşması, toplumun sosyalizm yolundan uzaklaştığının anlamlı bir ispatıdır.

12. "İşçilerin vatanı yoktur." *Manifesto*'nun bu sözleri, bunu bir zamanlar dar kafalıların ajitatif bir nükte olarak kullanmalarından daha fazla şey ifade ediyor. Gerçek şu ki, bu sözler, proletaryaya kapitalist "anavatan" sorununda tek makul yol gösterici sözlerdi. Bu direktifin İkinci Enternasyonal tarafından ihlâl edilmesi yalnızca Avrupa'daki dört yıllık tahribata değil, aynı zamanda dünya uygarlığının günümüzdeki durgunluğuna da yol açtı. Üçüncü Enternasyonal'in ihanetinin yolunu döşediği eli kulağında olan yeni savaş karşısında, *Manifesto*, kapitalist "anavatan" sorununda şimdi bile en güvenilir yol gösterici olarak önümüzde duruyor.

Bu bakımdan bu iki genç yazarın ortak ürünlerinin, kurtuluş mücadelesinin en önemli ve yakıcı sorunlarında hâlâ en büyük yol gösterici olmaya devam ettiğini görüyoruz. Başka hangi kitap *Komünist Manifesto* ile uzaktan dahi olsa karşılaştırılabilir? Ancak bu, üretici güçlerin ve dev toplumsal mücadelelerin doksan yıldır gösterdiği eşi görülmedik gelişmeye rağmen, *Manifesto*'nun ne bir düzeltmeye ne de eklemeye gerek duymadığı anlamına gelmiyor. Devrimci düşüncenin kişi-tapmacılığıyla hiçbir ortak yanı yoktur. Programlar ve öngörüler insan aklının en yüksek kriteri olan deney ışığında sınanır ve düzeltilirler. *Manifesto* da düzeltme ve eklemelere gereksinim duymaktadır. Ne var ki, tarihsel deneyimin gösterdiği gibi, bu düzeltme ve eklemeler ancak *Manifesto*'nun temelinde yatan yöntemle uyum içerisinde yürünürse başarıyla yapılabilir. En önemli birkaç örnek üzerinde bunu göstermeye çalışacağız.

1. Marx, hiçbir toplumsal sistemin kendi yaratıcı potansiyellerini tüketmeden önce tarih sahnesinden ayrılmayacağını öğretmişti. *Manifesto*, kapitalizmin üretici güçle-

rin gelişimine engel olduğunu saptıyordu. Ne var ki, bu dönem boyunca, izleyen on yıllarda da olduğu gibi, bu engelleme, doğası gereği sadece göreliydi. Eğer on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında ekonomiyi sosyalist temeller üzerinde örgütlemek mümkün olsaydı, büyüme temposu karşılaştırılmaz derecede daha büyük olurdu. Ancak teorik olarak tartışılmaz olan bu önerme, dünya savaşına kadar üretici güçlerin dünya ölçeğinde genişlemeyi sürdürdüğü gerçeğini geçersizleştirmiyor. Ancak son yirmi yılda, bilim ve teknolojinin en modern buluşlarına rağmen, tam bir durgunluk çağı ve hatta dünya ekonomisinin düşüşü başladı. Önümüzdeki savaş, gelecek yıllar boyunca uygarlığın temellerini tahrip etmekle tehdit ederken, insanlık birikmiş sermayesini harcamaya başlıyor. *Manifesto*'nun yazarları, kapitalizmin görece gerici bir rejimden mutlak olarak gerici bir rejime dönüşeceği zamandan çok daha önce hurda haline geleceğini düşünüyorlardı. Bu dönüşüm son şeklini ancak şimdiki kuşağın gözleri önünde aldı ve çağımızı savaşlar, devrimler ve faşizm çağı haline getirdi.

2. Marx ve Engels'in geçen tarihsel dönemler hakkındaki hatası; bir taraftan kapitalizmde gizil olarak bulunan geleceğe ilişkin olanakların küçümsenmesi, diğer taraftan proletaryanın devrimci olgunluğunun büyütülmesinden kaynaklanmaktadır. 1848 devrimi *Manifesto*'nun hesapladığının aksine sosyalist bir devrime dönüşmedi, Almanya'ya müthiş bir kapitalist yükseliş olanağı sundu. Paris Komünü de, başında çelikleşmiş bir devrimci parti olmadan proletaryanın iktidarı burjuvazinin elinden söküp alamayacağını kanıtlamıştır. Bu arada, sonradan ortaya çıkan uzun kapitalist refah dönemi, devrimci öncünün eğitilmesine değil, yeri geldiğinde proleter devrimin önünde başlıca fren olan işçi aristokrasisinin burjuva yozlaşmasına yol açtı. Aslında *Manifesto*'nun yazarları bu "diyalektiği" önceden göremezlerdi.

3. *Manifesto*'ya göre kapitalizm serbest rekabet krallığıydı. Sermayenin artan yoğunlaşmasına işaret eden *Manifesto*, çağımızın başlıca kapitalist formu haline gelen ve sosyalist ekonomi için en önemli önkoşul olan tekel açısından gerekli sonucu çıkarmamıştı. Marx, ancak sonradan *Kapital*'de serbest rekabetin tekele dönüşüm eğilimini saptadı. Tekelci kapitalizmin niteliğini bilimsel olarak karakterize eden, *Emperyalizm* adlı eseriyle Lenin'di.

4. Esas olarak İngiltere'deki "Sanayi Devrimi" örneğine dayanan *Manifesto*'nun yazarları, ara sınıfların tasfiye olma sürecini oldukça tek yanlı bir şekilde zanaatkârların, küçük tüccarların ve köylülüğün büyük çapta proleterleşmesi olarak gösterdiler. Gerçekte rekabetin temel güçleri, bu derece derece ilerleyen ve barbarca işi tamamlamaktan çok uzaktalar. Kapitalizm küçük-burjuvaziyi, onu proleterleştirme hızından çok daha hızlı bir şekilde yıktı. Dahası burjuva devlet, uzun zamandan beri bilinçli politikasını küçük-burjuva tabakaların yapay bir şekilde ayakta kalmasına yöneltti. Tam karşıt kutupta, teknolojinin gelişmesi ve büyük ölçekli sanayinin rasyonalizasyonu kronik işsizliğe yol açmakta ve küçük-burjuvazinin proleterleşmesini engellemektedir. Kapitalizmin gelişimi, aynı zamanda çok büyük sayıda teknisyen, yönetici, ticari işçi gruplarının –kısaca yeni orta sınıf olarak bilinen kesimlerin– büyümesini hızlandırdı. Sonuç olarak, *Manifesto*'nun yok oluşlarını kesin olarak öngördüğü ara sınıflar, Almanya gibi yüksek derecede sanayileşmiş bir ülkede bile nüfusun yarısını oluşturuyorlar. Ne var ki, eskimiş küçük-burjuva tabakaların yapay olarak korunması toplumsal çelişkileri hiçbir şekilde yatıştırmayıp, tam tersine bun-

ları habis bir hastalıkla donatıyor ve bu, sürekli işsizler ordusuyla birlikte kapitalizmin *çürüyüşünün* en kötü ifadesini oluşturuyor.

5. *Manifesto*, devrimci bir dönem için formüle edilmiş kapitalizmden sosyalizme doğrudan geçiş dönemine karşılık gelen on talebi (II. Bölümün sonu) içeriyor. 1872 baskısının Önsözünde Marx ve Engels bu taleplerin kısmen eskidiğini ve ne olursa olsun bunların ikincil önemde olduğunu ilân ettiler. Reformistler bu değerlendirmenin hemen üstüne atlayıp bunu, devrimci geçiş taleplerinin yerlerini, sonsuza değin çok iyi bilindiği gibi burjuva demokrasisinin sınırlarını aşmayan sosyal demokrat "asgari programa" bıraktığı şeklinde yorumladılar. Aslında *Manifesto*'nun yazarları kendi geçiş programları üzerinde yaptıkları ana düzeltmeyi, tam bir kesinlikle göstermişlerdi: "İşçi sınıfı sadece hazır devlet makinesini ele geçirip onu kendi amaçları için kullanamaz." Diğer bir deyişle, düzeltme burjuva demokrasisi fetişizmine karşı yöneltilmişti. Marx daha sonra kapitalist devlete karşı komün tipi devleti savundu. Bu "tip" devlet sonradan çok daha net bir biçimde sovyetler şeklini aldı. Bugün *sovyetler* ve *işçi denetimi* olmaksızın devrimci bir program olamaz. Kaldı ki *Manifesto*'nun barışçıl parlamenter etkinlik çağında "ilkel" görünen on talebi, bugün gerçek anlamlarını bütünüyle yeniden kazandı. Diğer yandan sosyal demokrat "asgari program"sa ümitsiz bir şekilde antika haline geldi.

6. *Manifesto,* "Almanya'da burjuva devrim, hemen takip eden bir proleter devrimin başlangıcından başka bir şey olmayacaktır" şeklindeki beklentisini temellendirirken, Avrupa uygarlığının, on yedinci yüzyılda İngiltere'de ve on sekizinci yüzyılda Fransa'da varolana kıyasla çok daha ileri koşullarda olduğundan ve proletaryanın çok daha gelişmiş olduğundan bahseder. Bu öngörüdeki hata zamana ilişkin değildi. 1848 devrimi, birkaç ay içerisinde, kesinlikle çok daha ileri koşullarda, burjuva sınıfların hiçbirisinin devrimi son noktasına götürmeye yetenekli olmadığını göstermiştir: Büyük ve orta burjuvazi toprak sahipleriyle çok daha sıkı bağlar kurdu ve kitlelerden duyduğu korkuyla ayakları zincirlendi; küçük-burjuvazi ise büyük ölçüde bölünmüş ve önder kesimleri büyük burjuvaziye çok daha bağlı hale gelmişti. Daha sonra Avrupa ve Asya'daki gelişmelerin tüm seyri göstermiştir ki, burjuva devrimi tek başına alındığında artık hiçbir şekilde tamamlanamaz. Toplumun feodal süprüntülerden tam bir arınması, ancak burjuva partilerin etkisinden kurtulmuş proletaryanın köylülüğün önünde yerini alabilmesi ve kendi devrimci diktatörlüğünü kurabilmesi koşuluyla tasavvur edilebilir. Bu haliyle burjuva devrimi sosyalist devrimin ilk aşamasıyla iç içe geçer ve hemen sonrasında da sosyalist devrimin içinde erir. Ulusal devrim, hemen arkasından dünya devriminin bir halkası haline gelir. Ekonomik temelin ve tüm toplumsal ilişkilerin dönüşümü sürekli (kesintisiz) bir karakter kazanır.

Asya, Latin Amerika ve Afrika'nın geri ülkelerindeki devrimci partiler için demokratik devrim ve proletarya diktatörlüğü arasındaki organik bağlantı konusunda –ve böylece, uluslararası sosyalist devrim konusunda– net bir kavrayış, bir ölüm kalım sorunudur.

7. *Manifesto,* kapitalizmin geri ve barbar ülkeleri nasıl kendi girdabına aldığını açıklarken, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin bağımsızlık için verdikleri mücadelelere hiç gönderme yapmaz. Marx ve Engels, toplumsal devrimi "en azından önde gelen uygar ülkelerde" gelecek birkaç yılın sorunu olarak düşündükleri ölçüde, sömürge

sorununun da, ezilen ulusların bağımsız hareketinin sonucu olarak değil, kapitalizmin metropol merkezlerinde proletaryanın kazanacağı zaferin sonucu olarak otomatikman çözüleceğini düşünüyorlardı. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde devrimci strateji sorunlarına bu nedenle *Manifesto*'da hiç dokunulmaz. Bugün bu sorunlar bağımsız çözümler gerektirmektedir. Örneğin, "ulusal anavatan" sözünün ileri kapitalist ülkelerde en zararlı tarihsel fren haline geldiği çok açık olduğu halde, bağımsız bir varoluş için mücadeleye zorlanan geri ülkelerde bu hâlâ görece ilerici bir faktör olarak önümüzde durmaktadır.

"Komünistler" diyor *Manifesto* "her yerde, varolan toplumsal ve politik düzene karşı olan her devrimci hareketi desteklerler." Renkli ırkların kendilerini ezen emperyalistlere karşı hareketi, varolan düzene karşı olan en önemli ve güçlü hareketlerden birisidir ve bu nedenle beyaz ırk proletaryası saflarından eksiksiz, koşulsuz ve sınırsız bir destek beklemektedir. Ezilen uluslar için devrimci strateji geliştirme onuru başlıca Lenin'e aittir.

8. *Manifesto*'nun en eskimiş kısımları ise –yöntem açısından değil, fakat malzeme açısından– on dokuzuncu yüzyılın ilk yarısındaki "sosyalist" yazının eleştirildiği (III. Bölüm) ve komünistlerin çeşitli muhalefet partileri karşısındaki konumunun tanımlandığı (IV. Bölüm) bölümlerdir. *Manifesto*'da sıralanan hareket ve partiler ya 1848 devrimi tarafından ya da sonraki karşı-devrim tarafından öylesine süpürülüp atılmışlardır ki, bunların adlarını artık tarihi bir sözlükte aramak gerekir. Ne var ki, *Manifesto* bu kısımda da bize bir önceki kuşaktan belki daha yakındır. Marksizmin tam bir nüfuzunun hüküm sürüyor göründüğü İkinci Enternasyonal'in gelişme döneminde, Marksizm öncesi sosyalizm düşüncelerinin bütünüyle geçmişte kalmış olduğu düşünülebilirdi. Ancak bugün işler başka türlü. Sosyal demokrasinin ve Komünist Enternasyonal'in çözülüşü her adımda yeniden korkunç ideolojik sapmaların açığa çıkmasına yol açtı. İhtiyar düşünceler çocuklaşmış gibi görünüyor. Her şeyi kurtaracak formüller arayıp bulma yolunda, çöküş çağının peygamberleri, bilimsel sosyalizm tarafından çoktan gömülmüş eski doktrinleri keşfediyorlar.

Muhalefet partileri sorununa gelince, geçen on yıllar asıl bu alanda en derin değişiklikleri gündeme getirdi; sadece eski partilerin yeniler tarafından alt edilmesi açısından değil, aynı zamanda partilerin asıl karakterleri ve bunların karşılıklı ilişkilerinin emperyalizm çağının koşullarında radikal olarak değişmesi açısından da. *Manifesto*, bu bakımdan Komünist Enternasyonal'in ilk dört kongresinin en önemli dokümanları, Bolşevizmin temel yazını ve Dördüncü Enternasyonal'in konferans kararlarıyla geliştirilmelidir.

Az önce yukarıda işaret ettiğimiz gibi, Marx'a göre, hiçbir toplumsal düzen, öncelikle içinde taşıdığı potansiyelleri tüketmeden sahneden ayrılmaz. Ne var ki, eskimiş bir toplumsal düzen bile hiçbir direnç göstermeksizin yerini yeni bir düzene terk etmez. Toplumsal rejimlerin değişmesi, sınıf mücadelesinin en sert biçimini, yani devrimi ön gerektirir. Eğer proletarya günü geçmiş burjuva düzeni gözü pek bir darbeyle yıkmakta herhangi bir nedenle yetersiz kalırsa, mali sermaye, kendi kararsız hakimiyetini sürdürme mücadelesinde, bizzat yıkıp demoralize ettiği küçük-burjuvaziyi faşist katliam ordusuna çevirmekten başka bir şey yapamaz. Sosyal demokrasinin burjuva yozlaşması ile küçük-burjuvazinin faşist yozlaşması arasında bir neden-sonuç ilişkisi vardır.

Üçüncü Enternasyonal günümüzde, İkinciden çok daha namussuzca, tüm emekçileri aldatma ve demoralize etme işlevi görüyor. Moskova'nın kudurgan uşakları, İspanyol proletaryasının öncüsünü katlederek sadece faşizmin yolunu döşemekle kalmadı, aynı zamanda onun emeklerinin büyük bir bölümünü de yok etti. Giderek daha fazla bir biçimde insan uygarlığının krizine dönüşen uluslararası devrimin uzatmalı krizi, temelde devrimci önderliğin krizine indirgenebilir.

*Komünist Parti Manifesto*su'nun en değerli halkasını oluşturduğu büyük geleneğin mirasçısı olarak Dördüncü Enternasyonal, yeni kadrolarını eski görevlerin çözümü için eğitmektedir. Teori genelleştirilmiş gerçekliktir. Devrimci teoriye dürüst bir yaklaşım, toplumsal gerçekliği yeniden kurmakta ortaya konulan heyecanlı ve ısrarlı bir çabayı ifade eder. "Kara Kıta"nın güney kesimindeki yandaşlarımızın *Manifesto*'yu Güney Afrika diline ilk kez çevirmiş olmaları, Marksist düşüncenin bugün yalnızca Dördüncü Enternasyonal'in bayrağı altında yaşadığının diğer bir göstergesidir. Gelecek ona aittir. *Komünist Manifesto*'nun yüzüncü yıldönümü kutlanıldığında, Dördüncü Enternasyonal gezegenimizin belirleyici devrimci gücü haline gelmiş olacaktır.